

11. UNIMARC manual : authorities format / IFLA, IFLA UBCIM, Deutsche Bibliothek, Frankfurt am Main ; ed. by M.-F. Plassard. – 2nd rev. and enl. ed. – München : Saur, 2001. – 200 p. – (UBCIM publications ; N. S., vol. 22).

12. Universal Bibliographic Control : a long term policy : a plan for action / by Dorothy Anderson. – Pullach/München : Verlag Dokumentation, 1974. – P. 47.

УДК 025.32:050(082.1)

Петро Шекера,

мол. наук. співроб. НБУВ

ДО ПРОБЛЕМИ УПОРЯДКУВАННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ СЕРІАЛЬНИХ ВИДАНЬ

У статті розглядається питання щодо внесення змін в загальноприйнятну структуру алфавітних каталогів з гражданським шрифтом, в яких протягом останнього десятиріччя з'явилась значна кількість назв серіальних видань з латинською графікою. Аналізуються «Каталоги передплатних видань» з їх порівняльною характеристикою. Запропоновано спробу в подальшій роботі із серіальними виданнями внесення корективів при транскрибуванні чи транслітеруванні назв бібліографічних записів латиницею для розміщення їх серед кириличного алфавітного ряду.

Ключові слова: серіальні видання, мова бібліографічного запису, методика упорядкування бібліографічних записів.

Останніми роками виникає проблема упорядкування бібліографічних записів серіальних видань, які вміщують в собі латинські літери, слова та словосполучення, але основний текст джерела опису є кириличним. Навіть в електронному середовищі, наприклад, в електронних каталогах існує проблема впорядкування записів при необхідності виведення на екран будь-якої їх кількості.

Беручи до уваги той факт, що за останні десятиліття до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в невеликій кількості надходять журнальні видання, у назвах яких зустрічаються латинські літери або вони повністю подаються в латинській графіці, виникає проблема у системі упорядкування описів з такими назвами, зокрема в картковому каталозі періодичних та продовжуваних видань, виданих кириличним шрифтом і, таким чином, питання якості пошуку таких документів є вкрай важливим.

XXI століття позначилося на змінах у видавничому оформленні періодичних видань, зокрема журналів. Мова назв періодичних видань поповнилася неологізмами, чималу кількість серед яких становлять слова з латинською графікою.

Разом з тим слід зазначити, що в більшості випадків, які досліджувалися

за різними джерелами, упорядкування журналів, поданих латиницею, не є уніфікованим (наприклад, «Каталоги підписних видань», карткові традиційні каталоги тощо).

Результати, одержані під час дослідження, допоможуть у практичній роботі з організації алфавітного ряду назв журналів з латинською графікою, текст яких надрукований кириличним шрифтом.

Матеріал дослідження становить деякий пласт назв, які створюють труднощі. Розпочнемо з самого простого – мова, якою написана назва: англійська, французька, німецька тощо. Цей досить важливий фактор відіграє значну роль для правильного підходу до вирішення проблеми.

Важливо зрозуміти і знайти можливий варіант розташовувати назви так, як вони звучать по транскрипції. Серед аналізованих нами одиниць кількісно найбільшу групу становлять назви з англійської мови, латинська графіка яких розміщується в кириличному алфавітному ряді лише транскрибовано, наприклад, назва «**Beauty**» з англійської на українську звучатиме як «**Б'юті**», а от транслітеровано – «**Беаюті**».

Активно побутують у сучасних журналах надрукованих кирилицею інноваційні англійські запозичення на позначення мистецьких та культурних реалій і понять, які останнім часом інтенсивно входять у нашу мову. Передусім – це нові назви течій у мистецтві: *арт-культура*, *non-art* (з англ. *pop* < *popular* – популярний, дохідливий і *art* – мистецтво), *non-музика* (з англ. *pop music* загальнодоступна музика), вітчизняний журнал «**Art line**».

Лексика і термінологія обчислювальної техніки та інформатики стає необхідним компонентом наукового стилю сучасної української літературної мови, глибоко проникає в загальнонародне мовлення. Більшість журналів з комп'ютерної справи дублюють найменування оригіналів і надруковані латинським шрифтом. Сюди належать назви всесвітньо відомих на сьогодні періодичних видань і необхідних для роботи будь-якого комп'ютера операційних систем: «**Windows technologies**», «**Chip news**», «**Computer Gaming World**» тощо.

Франція була й залишається законодавцем модного одягу, вміння його добирати, дбати про свою зовнішність, чарівність, а тому не випадково, що саме ця тематична група слів представлена в сучасній українській лексиці дещо ширше. «Запозичення з французької мови для пересічного мовця майже завжди пов'язані зі сферою моди, чогось витонченого, вишуканого, елегантного» [21, с. 13]. Варто навести декілька прикладів з

нашого дослідження, а саме журнали, що виходять в Росії кириличним шрифтом: «**Vogue**» (**Войг**), «**Le gourmet**» (**Ле гурме**) та ін.

З французькими назвами виникають проблеми, бо транскрипція французької мови в багатьох варіаціях суттєво відрізняється від написання. Провівши лінгвістичний аналіз деяких назв, уявляється можливим розмістити їх в алфавітному кириличному каталозі таким чином:

«Восточный экспресс»

«Вот так!»

«Vogue Россия» (Войг Россия)

«Вояж»

Трапляються випадки, де назва журналу французькою мовою, текст російською, але паралельно подається транскрибована вимова оригіналу літерами російського алфавіту: «**La coiffure de Paris**» – «**Кауфюр де Пари**».

У досліджуваній період певну кількість слів українською мовою було засвоєно із німецької лексики. Приклад німецькою мовою – відомий журнал мод «**Burda International**». Дане словосполучення звучатиме так, як і написання літер, адже в цій мові романо-германської групи відсутня транскрипція, тобто «**Бурда Интернационал**». Щодо німецького походження варто згадати косметичний журнал «**Kosmetik international**», а також популярне видання російською мовою «**Глюкауф**».

Із журналів з назвами італійського походження доречно навести приклади, що увійшли не лише як інновативні, а справді як слова з розмовної лексики: «**Bikini**» («**Бикини**»); «**Boutique**» («**Бутик**»).

З кінця ХХ століття періодичні видання характеризуються подальшим проникненням та функціональною активністю слів із джерел власне латинського походження, що обов'язково присутні в назвах вітчизняних журналів надрукованих кириличним шрифтом: «**Alma mater**», «**Academia**», «**Acta endocrinologia**», «**Art chronika**», «**Arte domestica**», «**Collegium**», «**Credo**», «**Dies academicus**».

Отже, окремі слова однієї мови «вживляються» в іншу на основі транскрибування (відтворення звуків) і підкорюються її правилам та словотворенню. З наведених вище прикладів стає зрозумілим, що деякі назви журнальних видань – це запозичені слова іншомовної лексики. Але як вказував М. О. Вакуленко, «... інші – і їх більшість – відносять до класу іншомовних: вони лишаються приналежними до «свої» мови і підлягають лише її законам, а змінюється тільки правописна система, в якій

записується це слово. Це передусім національні власні назви (не екзоніми) та ті загальні назви, які не набули окремого переважного вжитку в іншій мові або підпадають під юрисдикцію цієї держави. Для таких слів потрібна транслітерація – спосіб запису, який зберігає національні графічні особливості» [3, с. 173].

Практичне застосування транскрипції та транслітерації відіграє важливу роль в роботі з упорядкування бібліографічних описів з назвами сучасних періодичних видань.

Визначення термінів «транскрипція» і «транслітерація» знаходимо у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови». «**Транскрипція.** Точне передавання на письмі звуків якоїсь мови або музичних звуків за допомогою умовних літер або спеціальних графічних знаків незалежно від графічних і орфографічних норм, що історично склалися в даній мові система таких літер і знаків» [4, с. 1262]. «**Транслітерація.** Заміна літер однієї писемності літерами іншої писемності, незалежно від їхньої вимови» [4, с. 1262].

Російський книгознавець і бібліограф ХХ століття Є. І. Шамурін вказував на те, що транслітерація – передавання слів або словосполучень літер однієї мови алфавітом іншої без врахування їх фонетики [22, с. 301]. Тому транслітерована форма повністю рівнозначна вихідній: інформація, яку містить текст, при цьому не спотворюється. На такій особливості транслітерації також наголошував російський мовознавець Ю. С. Маслов: «Научная транслитерация должна строиться по принципу взаимодозначного соответствия между транслитерационными знаками и графемами подлинника. Это обеспечивает стопроцентную обратную переводимость транслитерированной записи» [13, с. 262]. Яскравим прикладом транслітераційної відповідності є представлення тексту за допомогою гаєвиці та вуковиці в сербохорватській мові.

На таких же засадах розробляли транслітерацію кирилиці й видатні російські мовознавці Л. В. Щерба, О. О. Реформатський, Р. О. Якобсон та ін. Наукові доробки цих вчених створили основу для міждержавного транслітераційного стандарту ГОСТ 16876-71 (Ст. СЭВ 1362-78).

Теоретико-методологічне дослідження проблем алфавітної спорідненості також знайшло місце у працях науковців. Серед них слід насамперед відзначити роботи вже згаданого Л. В. Щерби. Російський вчений у своїй статті «Транскрипция иностранных слов и собственных имен и фамилий» велику увагу приділяє розгляду цього питання: «Вопрос

о способе написания иностранных слов, которые входят в состав русского языка, в первую очередь собственных имен, с давних времен есть одним из актуальных вопросов» [23, с. 187].

Проте, хоча порушена наукова проблема й досліджувалася російськими та українськими вченими, але, незважаючи на наявність певних наукових надбань, в сучасному вітчизняному бібліотекознавстві на даному етапі вона не була спеціально досліджена.

Варто також зауважити, що в методичному посібнику «Организация и ведение алфавитного каталога», який вийшов у світ 1984 року наголошується на тому, що опис книг російською мовою, які мають в середині або в кінці основної назви слова іноземною мовою, розставляються після описів з назвою на російській мові.

Семейство северноамериканских окуней...

Семейство унифицированных турбокомпрессоров...

Семейство Pernosporaceae Средней Азии...

Семейство Scalpellidae... [15, с. 81].

Враховуючи необхідність паралельного ведення електронного і карткового каталогів, завдання сучасного каталогізування полягає у поєднанні можливостей електронних засобів представлення бібліографічного опису з методикою і правилами каталогізування – для подальшого розташування карток в алфавітному каталозі і побудові кириличного алфавітного ряду назв серіальних видань, виданих кирилицею, які містять кириличні та латинські назви.

Проте, варто зазначити, що не всі видавці, котрі в тій чи іншій мірі пов'язані з каталогами, алфавітними рядами тощо, мають можливість «уніфіковано» підійти до вирішення питання розташування латинських назв серіальних видань серед кириличної графіки з текстом у них останнього згадування. Взявши до уваги той факт, що Бібліотека отримує багато різновидів «Каталогів підписних періодичних видань», виникла можливість їх проаналізувати і порівняти деякі назви журналів, які надруковані кириличним шрифтом, але мають назву латинською мовою. Тому постало реальне завдання об'єднати зусилля та практичний досвід усіх фахівців з каталогізації для вироблення на науковій основі єдиного правила упорядкування назв та заголовків не лише серіальних видань, а також й інших видів документів з латинською графікою в алфавітних каталогах з громадянським шрифтом.

Дослідження конкретних прикладів надало можливість розпочати

розкриття даної проблеми. Для об'єкта дослідження досить вдалим є варіант «Каталогу періодичних видань, передплачених бібліотеками м. Херсона на 2-е півріччя 2010 року». Укладачі спробували вставити серед кириличного алфавітного ряду латинські назви періодичних видань або початкові латинські літери чи словосполучення, в яких поєднано латинські та кириличні слова.

«Банківська справа»

«BARBIE»

«Безпека життєдіяльності»

«Берегиня» [10, с. 4].

«Інтелектуальна власність»

«INTERNET UA»

«Інтегровані технології та енергозбереження» [10, с. 8].

«Міське господарство України»

«Mobil Radio»

«Mobile news Україна»

«Мовознавство» [10, с. 10].

Проте, як свідчать наші спостереження, перелік назв у даному «Каталозі» не є незмінним. Тобто назви упорядковано за різними принципами. Деякі латинські назви журналів розміщені в кириличному алфавітному ряді по тій літері, з якої розпочинається назва, але не серед назв, як це відбувається при застосуванні транслітерації, наприклад:

«Digital»

«Денг арт»

«Деловой журнал» [10, с. 6].

В розділі «Зарубіжні російськомовні журнали» назви також подані у латинській графіці, розташовані перед початком назв, поданих кириличною графікою по кожній конкретно літері, наприклад:

«MUSIC BOX»

«Мама и малыш»

«Маркетинг» [10, с. 21].

«Stereo & Video»

«Сабрина»

«Сад своими руками» [10, с. 24].

На основі зібраного фактичного матеріалу в цьому документі виявлено назви журналів кириличним шрифтом із вміщеними в загальному алфавіті латинських назв. Закінчуючи вивчення даного Каталогу щодо питання упорядкування назв періодичних видань, варто зробити висновок: автори не прагнули досягнути уніфікованості впорядкування.

Для порівняння можна взяти варіант іншого видання «Каталогу передплатних видань на 2005 рік», в якому вміщено перелік назв журналів вітчизняних та близького зарубіжжя по розділах науки, сфер побуту, життя. Латинські назви вміщені попереду кириличних, так само, як і в електронних каталогах назв НБУВ за програмою «ІРБІС». Наприклад, в розділі «Мода. Культура. Естетика» назви розташовані таким чином: «**Elit Club**»; «**Hand&Nails**»; «**Kosmetik International**»; «**L'OFFICIEL**»; «**You Hair**»; «**Ателье. Украина**»; «**Зеркало моды**»... [8, с. 113]. Закономірним є факт «внесення» неологізмів у нашу мову, а також інноваційний підхід видавців до розв'язання питання реклами того чи іншого періодичного видання. В розділі «Для чоловіків» подано дев'ять журналів, серед яких лише два мають назву кирилицею. «**Car&Music в Україні**»; «**EGO**»; «**FHM**»; «**MAX**»; «**MAXIM. Украинское издание**»; «**X-life**»; «**XXL мужской размер**»; «**Автогазета**»; «**Б-52**» [8, с. 117]. Щодо останнього журналу, існує також паралельна назва з латинською літерою – «B-52». Тож після аналізу даного «Каталогу» впливає закономірний висновок: деякі видавці такого плану видань підтримують сучасний «електронний алфавітний ряд», в якому на першому розташовані цифрові позначки, далі – латинські літери, а потім, кириличні. А от діакритичні знаки кириличного алфавіту розташовуються після останньої «Я» (приклад електронного каталогу періодики НБУВ з назвою часопису «Грунтознавство»).

Щодо видавничих каталогів інших країн потрібно виділити «Каталог периодических изданий России и других зарубежных стран», який видається в Києві. На відміну від вище розглянутих видань у цьому Каталозі вміщені назви періодичних видань, подані латинською графікою (текст змісту кириличний), які видані в Росії; вони розташовані в алфавітному порядку латиниці після останньої кириличної літери «Я». Наприклад: «Япкын / Пламя: на татарском языке», «Япония сегодня», «Beautypro / Профессиональная красота» тощо [9, с. 82].

Є інші каталоги, де назви з латинською графікою упорядковані в інший спосіб. Прикладом може також слугувати «Каталог періодичних видань України», який виходить у світ щопівріччя. Журнальні кириличні видання

з латинськими назвами розташовуються окремо в алфавітному латинському ряді, наприклад:

«**Digital photographer**»

«**Diva**»

«**Djam**»

«**DOM.COM**» [11, с. 47].

Також перед латинськими назвами розміщуються назви з цифровими позначками на початку або лише цифри. В електронному каталозі впорядкування назв виглядає таким чином:

«**10 days? 10 tage**»

«**10 дней**»

«**12 +**»

«**5 балів**» [11, с. 47].

Існує й інша методика. Звертаючись до певного кола джерел, маємо таку картину. Згідно з «Єдиними правилами описання произведений печати для библиотечных каталогов» 1961 року всі назви видань, які мають у своєму змісті латинські літери, розташовуються в каталозі з кириличним шрифтом за принципом транскрипції. «Встречающиеся в заглавиях русских книг иностранные слова, напечатанные латинским шрифтом, при расстановке принимаются в форме, транскрибированной на русский шрифт. Для удобства расстановки русская транскрипция надписывается на карточке карандашом.

Справочник аспиранта.

АССТ.

Справочник ASST по термообработке.

Справочник астронома-любителя.

Новое в письме.

Мануале фармацевтикум.

Новое Manuale pharmaceuticum.

Новое на предприятиях молочной промышленности» [5, с. 73].

Далі варто зупинитися на візуальному (графічному) результаті транслітерації та транскрибування. Ведучи мову про транскрипцію з іншої мови за її вимовою, чи транслітерацію за написанням, до того ж, з урахуванням правил українського правопису, для прикладу візьмемо назву відомого журналу «**World press express**», основний текст якого викладено кирилицею. Правила транслітерації, за якими слова або сполучення літер однієї мови передаються алфавітом іншої без врахування їх фонетики,

відображають таку особливість у найменуванні періодичних видань, без якої не можна обійтися жодному користувачеві каталогу. Розташування бібліографічного запису цього журналу в алфавітному кириличному каталозі з гражданським шрифтом повинно стояти серед назв на літері «В». Пересвідчитися у цьому можна лише транслітерувавши хоча б перше слово цього словосполучення – *ворлд*. Але назва цього журналу в алфавітному каталозі періодичних видань з кириличним шрифтом займатиме місце серед інших назв кириличних серіальних видань в транскрибованому варіанті з англійської мови – *волд*.

В науковій практиці бібліотек із ведення алфавітних каталогів за попередні десятиріччя були поодинокі випадки використання латинських назв у каталозі з кириличним шрифтом. Тема ця цікава і вкрай необхідна, адже вона важлива як для каталогізаторів, так і для читачів, які повинні мати можливість знайти ту чи іншу назву в картковому каталозі. В електронному каталозі не виникає ніяких запитань, адже пошук періодичних видань з латинськими літерами відбувається автоматично в спеціальному пошуковому словнику, де вміщені всі назви (кириличним і латинським шрифтами) в алфавітному порядку, а також подано цифри, які в них зустрічаються.

Дещо варто нагадати про зворотній процес, а саме – про транслітероване написання українських назв журналів (чому саме українських? бо це в основному видання канадської діаспори; мабуть, таке паралельне написання латинськими літерами українських назв виходить з того, що зарубіжним видавцям хотілося б, щоб всі, хто погано володіє українською, змогли б прочитати назву періодичного видання так, як вона звучить українською). Приклади таких назв: «**Nova pora**» («**Nova Pora = The New Times = Нова пора**»), що видається у США українською еміграцією. Також приклад: «**Slidamy Maloji Svjatoji**» («**Слідами Малої Святої**»), виданої в 60-х роках ХХ століття у Франції. Варто також подати назви канадських журналів: «**Novi dni = Нові дні**»; «**Rudnyckiana = Рудницькіана**» тощо.

Отже, провівши деякі дослідження з назвами періодичних видань усього карткового та електронного каталогу НБУВ з кириличним шрифтом, можна констатувати, що немала кількість їх має текст українською, російською та білоруськими мовами, але в назвах присутня латинська графіка.

Основна частина досліджуваного матеріалу, викладеного в статті, проведена автором особисто на основі кириличного каталогу періодики в НБУВ, а також при обстеженні періодичних видань (зокрема журналів),

розміщених у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Потрібно зробити застереження щодо транскрибованого або транслітерованого передавання латинських літер, слів, словосполучень кириличними. Ці назви стоятимуть в алфавітному ряді кирилиці відповідно до мови тексту. Наприклад, «**Kinder Bazaar**» («**Киндер Базар**» (рос. м.), «**Kyiv Business Directory**» («**Київ бізнес директори**» (укр. м.).

Слід зауважити, що виникає необхідність у створенні положення про упорядкування назв латинським шрифтом в кириличному алфавітному каталозі.

Наукове дослідження вітчизняних періодичних видань з кириличним текстом показало, що у визначенні введення інновацій в українську та російську періодику мають значення запозичення з іноземних мов у назви кириличних видань.

Аналіз назв репертуару отримуваних НБУВ журналів засвідчив, що протягом останніх десятиріч збільшилась кількість інновативних назв латинської графіки в кириличній вітчизняній періодиці.

Як свідчить спостереження та вивчення спеціальних джерел, через інтенсивне вживання в мові періодики значної кількості лексичних латинських інновацій, ці інновації поступово з вузькоспеціальної сфери функціонування стає надбанням широкої мовної практики і літературної мови загалом.

Почастішали введення в назви кириличних журналів латинських слів з англійських джерел, які становлять близько 75–80 % усіх новозапозичень.

Адаптація, освоєння, унормування та кодифікація нових запозичень відбувається неоднаковою мірою, часом суперечливо. Найінтенсивніше відображається входження у назви кириличних періодичних видань нових іношомовних слів європейського та інтернаціонального характеру, якими поповнюються термінологічні підсистеми, зокрема політологічна, соціально-економічна, науково-технічна, конфесійна, спортивна, культурологічна тощо. Дослідження латинізації назв, структура яких не відповідає фонетичній, граматичній, стилістичній та іншим підсистемам сучасної української та російської мов, зобов'язує спеціалістів ґрунтовніше підходити до цього питання.

Процеси запозичення іношомовних слів у сучасній вітчизняній кириличній періодиці тісно пов'язані із загальною тенденцією до європеїзації та інтернаціоналізації лексичного складу багатьох мов світу.

Розглядаючи проблеми карткового алфавітного каталогу, варто звернути увагу на упорядкування кириличних журналів з латинськими назвами в кінці алфавітного ряду кириличної графіки. В останнє десятиріччя впровадження цифрових носіїв у науці змушує звертати увагу на носії інформації, що входять в нашу бібліотечну діяльність. На прикладі формування змішаного латинського і кириличного алфавітного ряду електронного каталогу виникає необхідність переглянути картковий кириличний каталог, в якому вміщені вже десятки назв з латинською графікою. В тексті статті наведено приклад упорядкування латинських назв серед кириличних у вже згаданому покажчику «Организация и ведение алфавитного каталога» 1984 року.

Список використаних джерел

1. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления : ГОСТ 7.1–84. – Введ. 01.01.86. – М. : Гос. ком. СССР по стандартам, 1987. – 72 с., включ. обл.; 20 см. – (Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу).
2. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : (ГОСТ 7.1–2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – Чинний з 2007–07–01. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – III, III, 47 с. ; 29 см. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).
3. Вакуленко М. О. Українська латиниця: сучасні підходи / М. О. Вакуленко // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розд. 3. Теоретичні засади, прийоми й методи лінгвістичних досліджень. – 2010. – № 9. – С. 173–178.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : Перун. – 1440 с.
5. Единые правила описания произведений печати для библиотечных каталогов. Ч. 1. Вып. 2. – М, 1961. – 165 с.
6. Каталог видань країн СНД на 2-ге півріччя 2002 р. / Держ. підприємство по розповсюдженню період. видань «Преса». – К., 2002. – 192 с.
7. Каталог зарубіжних видань на 2-ге півріччя 2001 р. / Держ. підприємство по розповсюдженню період. видань «Преса». – К., 2001. – 128 с.
8. Каталог передплатних видань на 2005 рік. – К., 2004. – 178 с.
9. Каталог периодических изданий России и других зарубежных стран. – К., 1999. – 112 с.
10. Каталог періодичних видань, передплачених бібліотеками м. Херсона на 2 півріччя 2010 року. – Херсон, 2010. – 42 с.

11. Каталог періодичних видань України: II півріччя 2007 року / Передплатне агентство «Періодика». – К., 2007. – 112 с.
12. Каталог подписных зданий : основной каталог на 2-е полугодие 2003 г. – К. : KSS , 2003. – 112 с.
13. *Маслов Ю. С.* Введение в языкознание / Ю. С. Маслов – М., 1987. – 272 с.
14. *Ожегов С. И.* Словарь русского языка : Ок. 57 000 слов / С. И. Ожегов ; под ред. Н. Ю. Шведовой. – 18-е изд., стереотип. – М. : Рус. яз., 1987. – 797 с.
15. Организация и ведение алфавитного каталога: инструкт.-метод. указания / Междувед. каталогизац. комис. при Гос. б-ке СССР им. В. И. Ленина ; отв. ред. Б. М. Вишневецкая, Л. И. Краюшкина. – М., 1983. – 222 с.
16. Періодичні видання Національної академії наук України. 2001. Каталог – Periodicals of the National Academy of Sciences of Ukraine. 2001. Catalogue / Нац. акад. наук України ; під заг. ред. В. В. Немошкаленка. – К., 2001. – 269 с.
17. Правила составления библиографического описания. Ч. 1. Книги и сериальные издания / Н. П. Игумнова (гл. ред.). – М. : Книга, 1986. – 528 с.
18. *Реформатський А. А.* Транслітерація руских текстів латинськими буквами / А. А. Реформатський // Вопр. языкознания. “ 1960. – № 5. – С. 96–103.
19. *Рицар Б.* Транслітерування українських текстів з кирилиці в латиницю / Б. Рицар, Р. Рожанківський, Р. Микульчик // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2008. – № 620. – С. 55–61.
20. Составление библиографической записи на книги и брошюры: инструкция / Рос. кн. палата. – М. : [б. и.], 2004. – 150 с.
21. *Тодор О.* Французькі запозичення / О. Тодор // Культура слова. – К., 2002. – Вип. 60. – С. 11–15.
22. *Шамурин Е. И.* Словарь книговедческих терминов / Е. И. Шамурин. – М., 1958. – 340 с.
23. *Щерба Л. В.* Транскрипция иностранных слов и собственных имен и фамилий / Л. В. Щерба // Известия комиссии по русскому языку. – 1931. – Т. 1. – С. 187–196.
24. *Щерба Л. В.* Транслітерація латинськими буквами руских фамилий и географических названий / Л. В. Щерба. – М., 1940. – № 3. – С. 119.
25. *Якобсон Р. О.* О латинизации международных телеграмм на русском языке / Р. О. Якобсон // Вопр. языкознания. – 1965. – № 1. – С. 111–113.

УДК 025.4:80

Борис Костира,

мол. наук. співроб. НБУВ

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЛІТЕРАТУРИ З ФІЛОЛОГІЇ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Дана стаття присвячена сучасному стану та завданням систематизації літератури з філології у зв'язку з демократичними процесами українського суспільства останніх двох десятиліть. Значні зміни у гуманітарній сфері України, зокрема у літературі та філологічних науках, зумовили як прогресивні, так і деструктивні явища. У цьому дослідженні розглядається характер змін та їх відображення у таблицях ББК.

Ключові слова: ідеологія, демократія, плюралізм, лібералізм, постмодернізм, розділ, підрозділ.

В умовах демократизації суспільства гостро постає проблема внесення змін у систематичні каталоги. За часів Радянського Союзу гуманітарні науки розвивалися під значним впливом ідеології. Демократичні процеси зумовили значні зміни у гуманітарній сфері держави, які повинні знайти відображення в таблицях ББК.

Об'єктом даної статті є таблиці ББК з філології.

Предметом дослідження є зміни, які відбуваються і яких потребують таблиці ББК з філології у зв'язку з демократичними процесами.

У посібнику «Систематичний каталог», який уклав Едуард Сукіасян, сказано: «Комуністична партійність як основоположний методологічний принцип бібліотечної справи в соціалістичному суспільстві визначає вимоги до структури, змісту, принципам побудови та ведення систематичного каталогу. Теоретично обґрунтовані три основних принципи: ідеологічна спрямованість, науковість, доступність» [7, с. 11]. Ідеологічній спрямованості систематизації були присвячені публікації в радянський період [5].

Е. Сукіасян у своєму посібникові приділяв увагу проблемі політичної освіти: «Оцінка ідейної спрямованості документа при систематизації вимагає великої політичної культури і відповідної системи знань».